

NOVE MOGUĆNOSTI LEČENJA POREMEĆAJA PUERPERIJUMA VISOKO MLEČNIH KRAVA

*T. Petrujkić, B. Petrujkić, I. Jeremić, B. Ivković, M. Polovina**

Izvod: Teška teljenja krava dovode do poremećaja normalne involucije uterusa, produžetka servis perioda, povećanja indeksa osemenjavanja, a u određenom broju slučajeva (od 6 do 12 % krava) i do privremog ili trajnog steriliteta. Česti nalazi kod takvih krava su povadaanja, bez jasnih i uočljivih kliničkih simptoma.

Patološki puerperijum u prvih 9 dana a pogotovu u narednih 12 dana posle teljenja, tj. u prve tri nedelje, (zbog retentio secundinarum ili puerperalne infekcije) produžava servis period i povećava indeks osemenjavanja krava. To može da se spreči novijim metodama lečenja krava, sa sredstvima za lokalno lečenje uterusa, ali isto tako i još bolje sa hipertoničnim rastvorima natrijum hlorida, tri dana uzastopno, primenom toplo hladnih rastvora u prve tri nedelje posle teljenja.

Naš rad je bio lečenje krava, na jednoj farmi, gde smo postigli skraćenje servis perioda, smanjenje indeksa osemenjavanja, poboljšanje koncepcije i povećanje plodnosti krava.

Ključne reči: teška teljenja, endometritisi, lokalno lečenje uterusa, servis period, indeks osemenjavanja.

Uvod

Na mnogim govedarskim farmama endometritisi, dugačak servis period i povećan indeks osemenjavanja predstavljaju smetnju dobroj plodnosti i reprodukciji krava. S tim u vezi, i cilj ovog našeg rada bio je da se na jednoj farmi, sa ukupno 1177 grla svih kategorija goveda, doprinese rešenjima ovih problema u krava.

S obzirom da su krave praćene preko nekoliko evidencija i matičnih kartona iz takve evidencije nije se moglo videti odakle potiču najveći i primarni poremećaji plodnosti na farmi. Zbog toga smo pristupili uvođenju menadžmenta stada i praćenju svih grla stoke na farmi preko lista po kategorijama (od A do I liste), kao i kontroli ishrane, zdravlja, produkcije grla i reprodukcije.

* Prof. dr. Tihomir A. Petrujkić, redovni profesor, Branko T. Petrujkić, dvm, Fakultet veterinarske medicine, Beograd; Ivan Jeremić, dvm, Branislav Ivković, dvm, mr Mladen Polovina, vet.spec., PKB Korporacija, Padinska Skela - Beograd.

Materijal i metod rada

Sve problematične krave u zapatu, na prvom pregledu, a njih je bilo ukupno 138 grla, pregledali smo kliničkim metodama pregleda. Urađen je i biohemijski pregled krvi, radi utvrđivanja metaboličkih poremećaja kod 8 grupa grla, po 6 uzoraka, kao i sistematsko praćenje ketoze kod krava na farmi pomoću rotera testa iz mokraće. U deset uzastopnih nedelja pregledano je ukupno 811 grla (krava i junica) i utvrđeno je objektivano stanje na genitalnom traktu krava, tok puerperijuma i graviditet 35., 44. i 60. dana posle osmenjavanja rektalnim pregledom.

Posle utvrđavanja poremećaja (endometritisa, hipofunkcije jajnika) ili graviditeta pristupilo se razvrstavanju krava preko lista (od A do I liste) i primeni potrebnih terapija za uklanjanje poremećaja i praćenje polnih ciklusa ili lečenje grla, lokalnom ili parenteralnom terapijom tri dana.

Rezultati rada

Praćenjem grla preko lista jednom nedeljno vršili smo preglede krava i lokalna lečenja uterusa klasičnim rastvorima, upotrebom lugolovog rastvora sa 2 % koncentracije, 1% povidon joda i 0,2 do 2 % lotagena. Korišćeni su rastvori u volumenu od 60 do 200 ml – prema određenom slučaju, koristeći toplo – hladne rastvore, tri uzastopna dana, uz pomoćne parenteralne terapije određenim preparatima. Takvim terapijama za manje od 90 dana postigli smo smanjenje ukupnog servis perioda sa preko 180 dana na oko 150 dana, smanjenje uginuća, kao i smanjenje indeksa osemenjavanja. U navedenom periodu smanjio se i broj grla sa ketozom, cistama i drugim metaboličkim poremećajima, koji su bili evidentni, a indeks osemenjavanja je smanjen sa 2,84 na 2,34 po steonj kravi.

Upotrebom kombinovanih lokalnih terapija intrauterino 3 dana uzastopno, vitamina i hormona prema nalazima, uspeali smo da poboljšamo plodnost za oko 15 odsto, a smanjimo gubitke grla, troškove lečenja i servis period za oko 30 dana.

Od ukupno 811 pregledanih grla (krava i junica) praćenih preko lista za vođenje evidencije, kod grupe steonih grla, za manje od 90 dana broj steonih je povećan za 36 grla, uz povećanje količine mleka za skoro 1.000 litara dnevno. Broj muznih krava smanjen je sa 430 na 309 krava. Dnevna količina pomuženog mleka varirala je između 7.500 i 8.000 litara mleka. Broj problematičnih krava smanjen sa 138 grla na 36, a od tog broja samo 3 grla su bila ekonomski škart (8,33 odsto). Sve ostale krave su ostale u reprodukciji.

Zaključak

Naš rad, jednom nedeljno u porodilištu, avansu i muznim grupama, pregledom krava, praćenjem preko lista, i lečenjem tri uzastopna dana dao je sledeće rezultate menadžmenta stada (kontrole stada):

- Servis period je smanjen kod krava za oko 30 dana (sa 180 dana 150 dana).
- Povećanje količine mleka za oko 1.000 litara dnevno sa istim brojem krava.

- Povećanje broja steonih sa 190 na 246 grla u kratkom vremenskom periodu.
- Smanjenje indeksa osemenjavanja sa 2,84 na 2,34.
- Smanjenje i eliminisanje kliničkih puerperalnih endometritisa i mastitisa u stadu do 6 nedelja i popravke kondicije krava.
- Smanjenje uginuća krava, smanjenje mastitisa, kliničkih i subkliničkih i popravka kvaliteta mleka.
- Avansiranje grla od 15. do 80-og dana posle telenja daje nam mogućnost povećanja plodnosti kod krava i kontinuirano kompletno praćenje reprodukcije.
- Za dobre rezultate u reprodukciji potrebno je svakodnevno kontrolisanje i popravka ishrane kod krava. TMR obrok treba da je podešen prema fiziološkim fazama i potrebama krava, uz dopunu ishrane sa 2 kg kvalitetnog sena.
- Za dobre rezultate reprodukcije i zdravlja potrebna je uvek zdrava hrana i kvalitetna higijenski ispravna voda, dobra silaža i režim ishrane sa koncentratima (kvalitativno i kvantitativno) u miks obroku podešenom prema faznoj ishrani goveda i grupi životinja tj. prema fazi proizvodnog ciklusa.
- Fazna ishrana i avansiranje krava u puerperijumu i pregledi, lečenje krava jednom nedeljno, omogućavaju poboljšanje reprodukcije, manje zdravstvenih poremećaja i bitno smanjenje gubitka u proizvodnji na farmi kao i povećanje profita u govedarskoj proizvodnji.

Literatura

1. *Marković, B., Grus, I., (1961):* Prilog terapiji puerperalnih oboljenja i hroničnih endometrita goveda (lotagen-om). Veterinarski glasnik, 15, 7, 595- 599.
2. *Petrujkčić, T., Mrvoš, G., Jakšić, Z., Vuković D., (1990):* Novi pristup lečenju patološkog puerperijuma krava na farmama prvih četrnaest dana posle porođaja. Zbornik predavanja XIX seminara za inovacije znanja veterinarara, 39-47.
3. *Petrujkčić, T., Vuković, D., Mrvoš, G., Jordanović, B., Zupanc, D. (1993):* Preveniranje i suzbijanje steriliteta krava u velikim aglomeracijama, Veterinarski glasnik, 47, 4- 5, 263- 267.
4. *Petrujkčić, T., Jovičin, M., Suvajdžić, Lj., Milankov, D., Jakovljević, G., Đorđević, V., Stojičević-Pantelić, V., Mičić, R., Dimitrijević, V. (2002):* Lečenje endometritisa i akutnih mastitisa kod goveda upotrebom biljnih emulzija i ekstrakata sa dodatkom propolisa i kantariona. Zbornik naučnih radova sa XVI savetovanja agronoma, veterinarara i tehnologa PKB INI Agroekonomik, Beograd, 8, 1, 325- 328.
5. *Petrujkčić, T., Vuković, D., Šamanc, H., Jordanović, B., Zupanc, D. (1992):* Faktori koji odlučujuće deluju na servis period kod mlečnih krava. Veterinarski glasnik, 46, 9, 519- 522.
6. *Stančić, B. (1989):* O pitanju trajanja servis perioda u krava visoke mlečnosti (pregled). Savremena poljoprivreda, 37 (3-4), 171-182.
7. *Zeremski, M., Korenić, I., Vujošević, J. (1981):* Terapija ranih postpartalnih endometritisa. Veterinarski glasnik, 35, 5, 513 – 517.

NEW POSSIBILITIES FOR TREATMENT OF PUERPERAL DISORDERS IN HIGH PRODUCING DAIRY COWS

*T. Petrujkić, B. Petrujkić, I. Jeremić, B. Ivković, M. Polovina**

Summary

Delivery in cows especially difficult calving leads to disorders of normal uterine involution, lengthening of service period, increased insemination index and in certain number of cases (from 6 to 12 %) can lead to temporary or permanent infertility. Often findings in these cows are repeated heats without clear clinical symptoms of cause.

Pathologic puerperium in the first 9 and especially in following 12 days or in the first 3 weeks after calving (because of retained placentas or puerperal infection) leads to extended service period and increased insemination index.

This can be prevented by use of novel approach to therapy with widely used cures for local treatment of uterus and often better with use of hypertonic solutions of NaCl in 3 continuous days in hot – cold pattern in first 3 weeks after calving.

In our work 1177 cows were included, we achieved shorter service period, lower insemination index and improved fertility of cows.

Key words: difficult calving, endometritis, local uterus treatment, service period, insemination index.

* Tihomir A. Petrujkić, Prof. Ph.D., Branko T. Petrujkić, Dvm, Faculty of Veterinary Medicine, Belgrade; Ivan Jeremić, Dvm, Branislav Ivković, Dvm, Mladen Polovina, M.Sc., PKB Corporation, Padinska Skela-Belgrade.